

Elaine Murphy

LJUBI MOJ

Liza Marija Grašič

Elaine Murphy

LJUBI MOJ

(LITTLE GEM)

KOMIČNA DRAMA
PRVA SLOVENSKA UPORIZITEV

Prevajalka **Tina Mahkota**

Režiser in scenograf **Andrej Jus**

Dramaturginja **Tatjana Doma**

Kostumografinja **Sara Smrajc Žnidarčič**

Avtor glasbe **Branko Rožman**

Oblikovalca luči **Andrej Jus, Uroš Gorjanc**

Lektor **Jože Volk**

IGRAJO

Neli **Liza Marija Grašič** k. g.

Lidija **Barbara Medvešček**

Roza **Anica Kumer** k. g.

Avtor besedila pesmi v predstavi je **Nebojša Pop-Tasić**.

Izvajalci glasbe na posnetku **Štefica Stipančević** (vokal),

Branko Rožman (klavir), **Boštjan Imenšek** (kitara).

Za pomoč se zahvaljujemo **Andreju Hajdinjaku**.

Vodja predstave Zvezdana Kroflič Štrklj • Šepetalka Breda Dekleva • Lučni mojster Uroš Gorjanc • Tonski mojster Mitja Švener • Dežurni tehnike Branko Pilko • Frizerki Marjana Sumrak, Andreja Veselak Pavlič • Garderoberki Melita Trojar, Mojca Panič • Odrski mojster Gregor Prah • Tehnična vodja Miran Pilko, Miha Peperko • Upravnica mag. Tina Kosi

PREMIERA **15. SEPTEMBRA 2017**

»Pa menda ne bo zdaj govorila še o tem?«

Intervju z Elaine Murphy

Debitantska drama irske dramatičarke, Dublinčanke Elaine Murphy *Ljubi moj* (*Little Gem*) je bila krstno uprizorjena na Fringe Festivalu v Dublinu septembra 2008 v koprodukciji Gúna Nua Theatre Company in Civic Theatre, Tallaght. Predstava, ki je bila na vseh festivalskih ponovitvah razprodana, je bila zmagovalka festivala v Dublinu, istega leta pa tudi presenetljiva uspešnica edinburškega Fringe Festivala in prva irska produkcija, ki je prejela najvišje priznanje edinburškega Fringe Festivala. Drama si je prislužila nominacijo za nagrado za najboljšo novo igro dnevnika *Irish Times*, poleg tega pa je prejela še nagrado The Fishamble New Writing leta 2008 za najboljšo premierno uprizorjeno igro Fringe Festivala v Dublinu. Istega leta je Elaine Murphy zanjo prejela nagrado Stewart Parker BBC Northern Ireland Drama Award, leta 2009 pa še nagrado Zebbie za najboljšo gledališko igro Združenja irskih dramatikov in scenaristov. Dramo so po razprodanih ponovitvah na festivalu predstavili v Edinburgh's Traverse Theatre, kjer si je leta 2009 prislužila nagrado Carol Tambor Best of Edinburgh.

Svojo drugo igro *Ribbons* je napisala po naročilu irskega narodnega gledališča Abbey Theatre za niz šestih kratkih iger vodilnih irskih dramatičark pod naslovom *The Fairer Sex* leta 2009. Po naročilu Abbey Theatra je napisala tudi komedijo *Shush*, ki je bila krstno uprizorjena junija 2013. V letih 2012–14 je bila udeleženka pobude za delitev virov in sodelovanje Six in the Attic pri Irskem gledališkem inštitutu.

Od kod ideja za dramo *Ljubi moj*?

Ljubi moj je spojitev oseb, ki sem jih spoznala med odraščanjem, in zgodb, ki sem jih slišala med kramljanjem v dispanzerju za ženske, kjer sem nekaj časa delala. Moje zgodbe ne temeljijo na nobeni konkretni osebi, pač pa sem te-žave in skrbi, tipične za različne starostne skupine, prelila v dramske osebe.

Vas je velikanski uspeh drame presenetil? Ste zaradi velikega uspeha drame zdaj pri pisanju bolj zahtevni do sebe?

Ja, res sem bila presenečena. Ne vem, zakaj *Ljubi moj* tako dobro deluje in zakaj je bil ljudem tako všeč. Če pogledam nazaj, se mi zdi, da morda zato, ker je drama tako zelo iskrena, in ravno k tej iskrenosti se poskušam spet vrniti. Pa čeprav je lahko kar grozljivo, če pišeš tako iskreno. Še zmeraj pa neznan-sko uživam, ko vidim ljudi v publikli, kako se spogledajo in pomislijo: »Pa menda ne bo zdaj govorila še o tem?«

Kaj vas je napeljalo, da ste se od igre preusmerili k dramskemu pisanju?

Ko sem kot mlada igralka hodila na avdicije, sem hitro videla, da pridejo na eno žensko vlogo tri ali celo štiri moške. Razumljivo, da je bila konkurenca res huda. Spominjam se, kako sem prebiralala razne ženske vloge in se čudila, pa kdo so te ženske. Nobene takšne ne poznam. Zato sem pomislila, da bi verjetno imela več možnosti za uspeh, če bi sama kaj napisala. In tudi sem. Tako preprosto je bilo.

Na slovenskih odrih sta pogosto uprizarjana irski dramatik Conor McPherson, ki navdušuje s svojim posluhom za ljudi in njihove zgodbe, in v Londonu rojeni Irec Martin McDonagh, ki svoje igre večinoma postavlja v pozabljene in od boga zapuščene kraje severozahodne Irske. Kdo so vaši vzorniki na področju dramskega pisanja?

Prvi dramatik, v katerega sem se zaljubila, je bil Tennessee Williams. Videla sem samo nekaj uprizoritev njegovih dram, prebrala pa sem čisto vse. Obo-žujem njegove like in pa to, kako močno so vpeti v svoje okolje. Dobesedno sem začutila vso tisto zadušljivo vročino, in to v mrazu in dežju sredi Irske. Nato sem prebrala vse drame Arthurja Millerja, Eugena O'Neilla in nadaljevala

z irskimi dramatik, kot so Conor McPherson, Martin McDonagh, Brian Friel in Mark O'Rowe. Vsakič, ko sem šla iz gledališča, sem imela občutek, kot da sem srečala njihove osebe in da zdaj hodim v njihovih čevljih, tako močno so me nagovorili.

Vam igralske izkušnje pomagajo pri pisanju?

Mi, ja. Zaradi njih znam pustiti malce prostora med vrsticami. Ko pišem, si večino časa niti približno ne predstavljam, kako so videti moji liki. Ko pa vidim, kako domišljija nekoga tretjega vdahne življenje besedilu, postanem resnično vznemirjena, in to je najbrž tisti del, ki mi je pri vsem skupaj najljubši. Dober igravec je sposoben izpovedati dosti več z nečim tako neznatnim, kot je namrščena obrv, kot znam povedati sama na nekaj straneh ekspozicije.

Sodobni irski dramatik se v svojih dramah pogosto odločijo za intimne »eden na enega« monološke igre. Pripovedovanje zgodb je pogosto osred-nje dejanje njihovih dram. Tudi forma vaše drame je monološka, gre za preplet treh monoloških izpovedi. Zakaj mislite, da je to tako pogost pojav v sodobni irski dramatik? In kaj vas je napeljalo, da ste se odločili za tako strukturo drame?

Srčno rada bi odgovorila drugače, ampak dejstvo je, da sem *Ljubi moj* napisala v obliki monologov predvsem zaradi – denarja. To je bila moja prva drama, in zgodbo sem hotela povedati s čim manj pomanjkljivostmi. In vedela sem, da bom imela bistveno več možnosti za uprizoritev, če ta ne bo zahtevala drage scene in kostumov – da posadim tri igralko na tri stole v sobi, in že se predstava lahko začne, vse drugo pa bo odvisno od občinstva.

V devetdesetih letih 20. stoletja se je uveljavila mlajša generacija irskih dra-matikov, ki so s svojim pisanjem zasloveli izven meja svoje domovine. Irska dramatika je postala izvozni artikel, ki je irske sodobne avtorje proslavila v Londonu in New Yorku. Kaj se danes dogaja z irsko dramatik?

Še vedno si pripovedujemo zgodbe iz devetdesetih prejšnjega stoletja. Drame, ki jih trenutno uprizarjajo v večjih institucionalnih gledališčih, so

napisali Martin McDonagh, Conor McPherson, Marina Carr in Enda Walsh. Irsko ministrstvo za kulturo je zaradi recesije v zadnjih desetih letih temeljito spremenilo svojo politiko subvencioniranja. Zato pricurljajo skozi sito zgolj številne monodrame, kajti gledališča si vse redkeje upajo tvegati z novimi teksti. Deželna gledališča nas zdaj dobesedno rotijo, naj pišemo drame z več kot eno osebo. Vsekakor pa smo nekako le začeli vstajati iz pepela, saj je novo vodstvo gledališča Abbey v Dublinu povabilo vse in vsakogar, še prav posebej pa tiste, ki se čutijo premalo zastopani, naj jim pošljejo svoje ideje in rokopise. Bomo videli, kaj bo v naslednjih letih nastalo iz tega.

S čim se trenutno ukvarjate?

Zadnjih nekaj let sem bila »odsotna«, ker sem se posvečala družini, in sem šele v minulih nekaj mesecih našla dovolj praznega prostora, da sem spet lahko začela pisati. Upam, da mi bo letos uspelo končati dramo, ki jo je naročilo gledališče Abbey – s triletno zamudo!

Spraševala Tatjana Doma
Prevedla Tina Mahkota

Anica Kumer

Tatjana Doma

Ženske družinske zgodbe

V devetdesetih letih 20. stoletja se je uveljavila mlajša generacija irskih dramatikov, ki so s svojim pisanjem zasloveli izven meja svoje domovine. Irska dramatika je postala izvozni artikel, ki je irske avtorje proslavila v Londonu in New Yorku. Štirje najpomembnejši predstavniki mlajše generacije irskih dramatikov, ki so se začeli uveljavljati v tem obdobju, so Conor McPherson (1971) z uničenimi moškimi liki in njihovimi zanimivimi zgodbami, Sebastian Barry (1955) in Marina Carr (1964), vsi trije so bili rojeni in so odraščali na Irskem, ter Martin McDonagh (1970), v Londonu rojeni član irske diaspore, s svojimi črnimi komedijami.

V tem času se v Severni Irski prične obdobje relativnega miru z manj vsakodnevne nasilja (vojno stanje je v Severni Irski trajalo od poznih šestdesetih do devetdesetih let 20. stoletja, ko se je hudo nasilje končalo s podpisom mirovne pogodbe leta 1998), na Irskem pa se začne gospodarski razcvet, ki v državo prinese bogastvo, kar se do tedaj še ni zgodilo. Ta pojav poimenujejo »keltski tiger«, »gospodarski bum« ali »irski ekonomski čudež«. S terminom »keltski tiger« označujejo obdobje hitre ekonomske rasti na Irskem med letoma 1995 in 2007, ki se je končalo leta 2008. V tem obdobju se je Irska razvila iz ene najrevnejših v eno bogatejših evropskih držav, ki je prvič v zgodovini privabljala imigrante z vsega sveta. Kljub temu so v sodobni irski dramatici opisane usode ljudi, ki živijo v težkih ekonomskih pogojih, brez možnosti za rešitev, njihovi načrti z upanjem na boljšo prihodnost pa zelo

hitro propadejo. Mladi irski avtorji v času ekonomskega blagostanja države opozarjajo na družbene probleme, povezane z zgodovinsko zapuščino revščine, z neuspehi na Irskem, z nasiljem in s sektaštvom v Severni Irski.

Sodobna Irska je, tako kot druge države Evrope, začela izgubljati svoje posebnosti. Možno je, da so se ravno zato sodobni irski dramatik v svojih dramah odločili za intimne »eden na enega« monološke igre. Zanimivo je, da so liki sodobne irske dramatike prej omenjenih avtorjev, ki uspejo ravno v času nenadnega gospodarskega razcveta, finančno uničeni in obubožani. Vsi revni liki sodobne irske dramatike opozarjajo na to, da ekonomske ugodnosti »keltskega tigra« niso enake za vse, da še vedno obstaja določen »podrazred« ljudi, ki nima prav nobenih možnosti, da bi se okoristil od dobička ekonomskih in finančnih špekulacij.

Leta 2002 se je po sedmih letih bliskovitega vzpona ekonomska rast upočasnila, kar je sovpadlo tudi s svetovnim negativnim ekonomskim obratom. V letih od 1994 do 2000 je povprečni bruto domači proizvod nihal med 6 in 10 odstotki, v letu 2001 in začetku leta 2002 je padel na 2 odstotka ter kasneje spet zrasel na povprečnih 5 odstotkov. Septembra 2008 je Irska kot prva država Evropske unije uradno razglasila svoj vstop v recesijo in zaključila fenomen »keltskega tigra«. Januarja 2009 so v uvodniku časopisa *Irish Times* zapisali: »Od keltskega tigra smo prešli v obdobje finančne negotovosti in to z nenadnostjo v stilu potopa Titanica, vrženi iz udobja, celo luksuza, v hladno morje negotovosti.«

Leto 2005 je bilo eno najslabših let za irsko gledališče. Razraščajoča kriza se je kazala tudi v upadu uprizarjanja sodobne irske dramatike. Prvič v zgodovini Dublinskega gledališkega festivala (Dublin Theatre Festival), ki deluje od leta 1957, se je zgodilo, da festivalu ni uspelo premierno uprizoriti irske dramske novitete. Edina festivalska premiera je bila plesna predstava *The Bull (Bik)* v izvedbi Fabulous Beast Dance Theatre. Istega leta je irsko narodno gledališče Abbey skoraj prenehalo s svojim delovanjem. Zaradi obtožb o slabem umetniškem in finančnem poslovanju se je znašlo v eni najhujši kriz v sto letih svojega obstoja. Presenetljivo je bilo, da se je na višku gospodarskega razcveta irsko narodno gledališče borilo za svoj obstoj. Krizi irskega narodnega gledališča je kmalu sledila veliko globlja gospodarska kriza, ki je prizadela vse večje irske institucije, na čelu z bankami leta 2008. Irska se je, tako kot druge

evropske države, znašla v hudi gospodarski krizi. Svet se je soočal z največjo krizo po svetovni gospodarski depresiji v 30. letih prejšnjega stoletja. Gospodarska kriza je na Irskem zdesetkala umetnost, številni gledališki ansambli so bili prisiljeni zapreti svoja gledališča, številni igralci, dramatik, režiserji in drugi gledališki ustvarjalci so zgubili delo in odšli v London in Los Angeles. Ob izbruhu gospodarske krize je irska vlada nenehno poudarjala pomembnost nacionalne kulture in umetnosti, hkrati pa zadala hude finančne reze umetniškemu sektorju. Irski umetniki se na krizo niso odzvali z ubupom in apatijo, temveč z odločnostjo. Od konca obdobja »keltskega tigra«, v času hude gospodarske krize in varčevanja, so se pojavile številne nove, inovativne oblike gledališkega uprizarjanja, prišlo je do ponovne oživitve irskega dramskega pisanja in dizajna. Zabrisale so se meje med dramskimi pisci, igralci in celo publiko. V tem obdobju so se mnogi irski igralci obrnili k dramskemu pisanju.

Ravno v času, ko je gospodarska kriza usodno zarezala na vsa področja javnega in zasebnega življenja, je s svojo debitantsko dramo *Ljubi moj (Little Gem)* zaslovela irska dramatičarka iz Dublina Elaine Murphy. Krstna uprizoritev drame na Fringe Festivalu v Dublinu septembra 2008 v koprodukciji Gúna Nua Theatre Company in Civic Theatre, Tallaght, je bila na vseh festivalskih ponovitvah razprodana in je postala zmagovalka festivala v Dublinu ter je Elaine Murphy izstrelila med obetavne irske sodobne dramatičarke. Kot mlada igralka se je na avdicijah nenehno soočala s pomanjkanjem ženskih vlog, hkrati pa se ji ženski liki niso zdeli prepričljivi. Zato se je odločila, da se tudi sama preizkusi v pisanju, saj se ji je zdelo, da bo lahko izrisala bolj prepričljive ženske like. Elaine Murphy je, tako kot pogosto njen kolega, irski dramatik Conor McPherson, v drami *Ljubi moj* uporabila monolog, tri povezane in prepletene monologe, ki jih pripovedujejo članice iste družine. Tej odločitvi ni botrovala navezanost na irsko tradicijo pripovedovanja zgodb, temveč predvsem dejstvo, da je uprizarjanje monologov precej cenejše, kar bi ji prineslo veliko večje možnosti, da bi bilo njeno besedilo postavljeno na oder. Brez drage scenografije in kostumov, le tri igralko, ki pripovedujejo svojo družinsko zgodbo. V času hude recesije so se irska gledališča zelo pogosto odločala za postavitev monoloških iger, saj je bilo to zaradi pomanjkanja sredstev najbolj varna odločitev. Nosiлке dialoga niso posebneži, ki so v 90. letih prejšnjega stoletja prevladovali v irski dramatiki, ampak tri popolnoma povprečne ženske, ki živijo popolnoma običajno življenje.

Elaine Murphy je s svojo debitantsko igro *Ljubi moj* doživela nepričakovan uspeh. Velik uspeh igre lahko pripisujemo dejstvu, da je avtorica v središču dogajanja postavila tri vsakdanje ženske, ki iskreno spregovorijo o vseh platih svojih življenj. S publiko delijo svoja najbolj intimna razmišljanja in strahove. Elaine Murphy je največje pohvale požela ravno zaradi dejstva, da ji je uspelo najbolj običajne, vsakdanje stvari izrisati živo in zanimivo. Občasno je delala v ženskem zdravstvenem centru in je svojo igro opisala kot »skupek vseh žensk, ki jih je srečala: delavnih, ne pretirano bogatih ne revnih ... žensk, kot smo me same, ki se prebijamo«. V drami *Ljubi moj* ji je uspelo običajno, malo življenje izrisati zanimivo, presunljivo in humorno, da se nas dotakne. Ljubezen in smrt, osamljenost, zapuščenost, staranje, težavno materinstvo in neželjeno materinstvo so glavne teme presunljive in duhovite zgodbe treh žensk iste družine. Izdajstva, stiske, trpljenje in razočaranja se prepletajo z nepričakovanimi srečnimi in komičnimi življenjskimi situacijami, ki vzbujajo tako solze kot smeh.

Babica Roza, hči Lidija in vnukinja Neli razkrivajo vsaka svoj pogled na krajše obdobje svojega življenja. Usodno jih povežejo Rozina skrb za bolnega moža, Lidijin čustveni kolaps in Nelijina nepričakovana nosečnost. Monološke pripovedi žensk treh generacij se zlijejo v živahno, duhovito in ganljivo osebnoizpovedno zgodbo o ljubezni, izgubi, osamljenosti in odtujenosti v sodobnem svetu. Babica Roza skrbi za moža Ljuba, ki ga je zadela kap, sooča se z osamljenostjo, utrujenostjo in občutkom zapuščenosti. Pogreša svojega Ljuba, kot prijatelja, moža in ljubimca. Njena hči Lidija je prodajalka in v službi doživi čustveni kolaps. Že več let ni videla svojega moža, klošarja in odvisnika, ki ji je strl srce, zadnje čase pa ga spet srečuje na ulici. Počuti se osamljeno in depresivno, do onemoglosti čisti stanovanje, s hčerjo težko komunicirata in med njima ni pristnega odnosa. Psihiater ji svetuje, naj vsak teden naredi eno lepo stvar zase. Čeprav ji je popolnoma odveč, odide s prijateljicama na tečaj salse, kjer spozna simpatičnega Nika. Njena hči Neli je maturirala in dela v klicnem centru. V prostem času žurira, pije, snifa koko in zgublja čas s svojim neresnim fantom Pavletom, ki sanja o odhodu v tujino. Potem nepričakovano ugotovi, da je noseča.

Vse tri ženske doživljajo čustveno stisko, spopadajo se s krizami in z osamljenostjo, ki jo čutijo ob odsotnosti svojega možkega. Babica Roza se počuti še kako živo, čeprav se sooča z moževo boleznijo in skrbmi, ki jih življenje s

težkim bolnikom prinaša. Še vedno se počuti polno življenja in zdravo, zato jo moževa bolezen še toliko bolj prizadene. Hči Lidija pogreša možkega, ki bi ji stal ob strani. Edini možki v njenem življenju je njen bivši mož Rudi, narokoman in tat, ki ji je uničil življenje, strl srce, predvsem pa uničil zaupanje v možke. Žarek sonca posije tudi v njeno življenje, ko v enem najbolj kriznih trenutkov svojega življenja, ko zgleda, da bo pregorela, nepričakovano sreča zaupanja vrednega možkega. Neli se dobiva s Pavletom, zdi se, da predvsem zato, ker trenutno ni boljšega fanta na vidiku. Najstniška neodgovornost, frfravost in občutek, da je mladost neskončna, se zamajejo, ko ugotovi, da je zanosila. Ob dejstvu, da pod srcem nosi novo življenje, mora hitro odrasti.

Čeprav osamljene in žalostne, so Roza, Lidija in Neli močne ženske, polne življenja in iskričevega humorja, s katerim lažje prebrodijo marsikatero težko življenjsko situacijo. Vse zmorejo same, a življenje bi bilo vseeno lažje, če bi jim ob strani stal odgovoren možki.

Novo upanje in žarek sonca jim prinese rojstvo fantka, ki dobi ime po dedku. Mali Ljubomir je njihov ljubi, njihov zaklad, ki ženske treh generacij spet poveže med seboj. Smrt dedka Ljuba ni konec njihove družinske zgodbe, temveč konec nekega obdobja. Rojstvo malega Ljuba je začetek novega življenjskega obdobja, ki prinaša številne nove in srečne trenutke.

Barbara Medvešček, Anica Kumer

Katja Mihurko Poniž

Iz kaosa se bo sestavila nova zgodba

V igri *Ljubi moj* spremljamo življenjske zgodbe treh generacij žensk, ki jih povezuje najtesnejše sorodstvo. Čeprav se nas vse zgodbe dotaknejo, je tista, ki pri publiku požanje največ simpatij, kot lahko preberemo v kritikah in odzvih na dosedanje uprizoritve, najstarejša med njimi – Roza. Roza ni samo najbolj preizkušena med njimi, marveč je tudi najbolj duhovita, najbolj stvarna, najbolj sposobna empatije, najbolj radovedna ... skratka izjemen ženski lik, ki zahteva izjemno igralko, a tudi omogoča izjemno igralsko kreacijo. Toda tak ženski lik je v svetovni dramatiki prej nekaj izjemnega kot pravilo, zato je uvrstitev komične drame *Ljubi moj* v repertoar celjskega gledališča modra odločitev. Ob tem, da ponuja srečanje s kvalitetno sodobno irsko dramatiko, je namreč njena presežna vrednost prav v tem, da omogoča vpogled v čustva in misli treh žensk iz nepriviliganega družbenega razreda, ki niso tipične ženske figure evropske dramatike. Šele ob igranih, kakršna je *Ljubi moj*, se namreč zavemo, kako zelo redko dramatika odraža čustva in misli vsakdanjih, za širšo družbo povsem nepomembnih žensk in kako smo naučeni, da s tem ni nič narobe ...

Kot študentka dramaturgije sem se z ženskimi imeni seveda največkrat srečevala ob branju dramskih besedil. Pri tem me (še) ni zmotilo, da so na seznamih dramskih oseb ženska imena skorajda brez izjeme v manjšem številu kot moška in vedno v bolj ali manj enakih vlogah – v razmerju do moških figur – in večinoma nič več kot to. Pri zgodovini dramatike sem sicer izvedela, da so obstajale tudi dramatičarke, spomnim se predavanj o srednjeveški Hroswithi in elizabetinskih dramatičarkah, a o razlogih, zakaj jih ne omenjamo več, takrat nisem razmišljala. Pri pregledu dramskih teorij smo spoznali Anne Ubersfeld, vendar se nisem spraševala, zakaj je to edino žensko ime, ki ga slišim, kot se nisem pri predavanjih iz primerjalne književnosti, zakaj študiram le Julijo Kristevo. Pri zgodovini gledališča se mi je od vseh anekdot najgloblje vtisnila tista o igralki, ki si je za poslovilno predstavo izbrala Ranjevsko in po profesorjevih besedah pustila čuden priokus, saj je bila za to vlogo preprosto – prestara. Profesorjevemu pripovedovalskemu oziroma igralskemu daru pripisujem zasluge za to, da sem si zapomnila prav to anekdoto: njeno grenkobo in tragiko sem sicer zaslutila že tedaj, a doumela sem ju šele kasneje: delno zaradi lastnih izkušenj, delno zaradi vsega, kar sem odkrivala na doktorskem študiju, za katerega me je navdušila profesorica na edinem od mojih treh dodiplomskih študijev, na katerem so temeljne predmete predavale tudi profesorice in ne le profesorji.

Ponovno sem se na zgoraj omenjeno anekdoto spomnila, ko sem prebirala intervju z izvrstno igralko in dramatičarko Dragico Potočnjak, v katerem je povedala, da je pričela pisati tudi zato, ker je ugotovila, da zanimivih vlog za starejše igralko skorajda ni. In res, če sem se spomnila dramskih besedil iz kanona svetovne književnosti, nisem našla pendanta k modremu starcu Tejreziju ali tragičnemu kralju Learu. V meščanski dramatiki s trdno določenimi vlogami razumnih družinskih očetov in vdanih žen sem prav tako zaman iskala glavno žensko vlogo in nič bolje ni bilo niti pri realističnih in naturalističnih, torej tistih, ki naj bi slikali življenje takšno, kot je. Starejše ženske, še posebno tiste, ki so preživele več kot polovico običajne življenjske dobe, se preprosto niso znašle v njihovem zornem kotu, zato jih tudi v njihovih delih, vsaj v glavnih vlogah, ni bilo. Tiste, ki se poslavljajo od mladosti, se včasih res pojavijo na odru, a so v njih neredko zakodirane dramatikove travme ob lastnem staranju, kriza identitete ob prehodu iz enega življenjskega obdobja v drugega ... Ko kot ženske niso več zanimive za moške, niso zanimive niti za dramatike. V 20. stoletju je

nekaj svetlih prebliskov, kot je npr. Claire Zachanassian v Dürrenmattovem *Obisku stare gospe*, a zdi se mi, da je šele novo tisočletje prineslo večje spremembe, da šele novejša dramatika na oder v glavne vloge postavlja ženske po petdesetem, po šestdesetem letu, sodobnice tistih, ki so v drugem valu feminizma, torej v 60. letih prejšnjega stoletja, zahtevale enake možnosti na vseh področjih javnega in privatnega življenja. Kar se mi zdi še posebno zanimivo, je dejstvo, da takšne ženske like v ospredje velikokrat postavljajo avtorice in avtorji, ki so vsaj polovico mlajši od njih, čeprav to seveda ni pravilo, če pomislimo na odličnega ženskega lik v Jovanovičevi *Boris, Milena, Radko*.

Izjemno zrelo dramsko besedilo, v katerem vse niti vlečejo ženske, je tudi drama *Tri zime* hrvaške dramatičarke Tene Štivičić, ki ima z *Ljubim mojim* nekaj skupnih potez. Prva je seveda prikazovanje treh oziroma pri Štivičićevi štirih generacij, poudarek na izjemni moči žensk, ki ne obupajo tudi v najtežjih življenjskih situacijah, in rojstvo otroka kot nov začetek, ki stvari najprej postavi na glavo, a se kmalu izkaže, da se bo iz kaosa sestavila nova zgodba. Pisanje Tene Štivičić je bolj feministično, neposredno opozarja na probleme ženske predvojne generacije, ki ne morejo svobodno odločati o svojih usodah, in na pomen izobrazbe kot poti iz podrejenega položaja ter jasno prikazuje stiske, ki jih prinaša socializem z dvojno obremenjenostjo žensk. Klasična dialoška dramska struktura omogoča soočenje različnih pogledov, nenazadnje s prisotnostjo moških likov na odru tudi pogled nasprotnega spola. Če bi iskali vzporednico s filmom, je glede na kultiviranost protagonistk *Trem zimam* najbližje ameriški film *Babica* (*Grandma*, 2015, režija Paul Weitz). Ta film prikazuje generacije treh intelektualk, ki se morajo soočiti z nosečnostjo najmlajše, ki si otroka ne želi, saj hoče študirati in narediti kariero. V obeh delih so ženske figure elokventne, uporne, izobražene, zavedajo se lastne vrednosti in se nočejo podrediti konzervativni ideologiji srednjega razreda, čeprav mu pripadajo. *Ljubi moj* pa je bližje *Skrivnostim in lažem* (*Secrets & Lies*, 1996) Mika Leigha, ki prikazuje angleški delavski razred. Cynthia in Roza sta si v svoji preprostosti in toplini, ki se včasih skriva tudi za robotost, tako blizu, da si ju brez težav lahko predstavljamo, kako si izmenjujeta novice na pijači v njunem najljubšem lokalnem.

Posebnost komične drame *Ljubi moj* je monološka struktura, ki bi lahko zdrsnila v enolično pripoved, a se to nikoli ne zgodi, kar razkriva, da Elaine Murphy odlično obvlada dramsko pisanje, saj v pravem trenutku simulira

Barbara Medvešček, Anica Kumer, Liza Marija Grašič

dialog ali doda komičen poudarek, predvsem pa se pripoved kar naprej spreminja v izpoved in obratno. Prepričljivo deluje tudi jezik, ki odraža družbeni položaj, a tudi skromnost besednega zaklada, ki je posledica neizobraženosti Neli, Lidije in Roze. Njihove življenjske zgodbe vzbujajo prej sočutje kot občudovanje, a za njimi se skriva jasno sporočilo: družbe preproste ženske nižjega razreda ne zanimajo kaj dosti, svoje stiske morajo reševati same, ne razumejo jih niti intelektualke, ki nimajo pravega stika z življenjem. Samo v sebi, oziroma v medsebojni povezanosti, lahko najdejo moč, da se postavijo po robu življenjskim preizkušnjam. Pri tem Elaine Murphy ne spregleda svetlih in temnih plati v življenju Neli, Lidije in Roze. Neli ima gotovo najbolj negotovo prihodnost, a se v njeni skrbi za otroka razkriva tudi zrelost, ki je ob prvem srečanju z njo ne bi pričakovali. Lidiji življenje ni prizanašalo, a kaže, da se bo z Nikom obrnilo na bolje, Roza pa ugotavlja, da ji je bilo do moževe smrti z izjemo bolezni, ki jo je uspešno prebolela, čisto dobro, pravzaprav veliko bolje kot Lidiji in Neli. Kar jo čaka, je predvsem boj z osamljenostjo, a ne dvomimo, da ga bo zmogla. Na koncu spremljanja Nelijine, Lidijine in Rozine zgodbe nimamo občutka, da smo spoznali samo njih, temveč cel kup ljudi, čeprav smo slišali le tri glasove. A ti trije glasovi niso egocentrični, ne vrtijo se le okrog svojih težav, temveč vpletajo v svoje pripovedi tudi zgodbe svojih bližnjih. In čeprav gre le za ženske glasove, so v zgodbi moški še kako prisotni in prikazani kot žive in večplastne figure. Pavle in Rudi sta res neodgovorna in nezrela zgubljenca, a Ljubomir in Niko sta prikazana kot moška, ki želita stati ob strani Rozi in Lidiji in jima daje občutek, da sta zanju pomembni. Dramatičarka tudi ne zamolči, da Neli še vedno ni čisto prepričana, da Pavletu ne bi odpustila, in da Lidija kljub grenkobi do Rudija ostaja človeška. Gotovo se tudi v tem skriva uspeh *Ljubega mojega*: ne samo da prikazuje vsakdanje ženske in vsakdanje dogodke, temveč tudi ne zamolči tistega, kar jih dela najbolj človeške.

Svetovni dramatici Elaine Murphy tako ni prispevala le dobro napisane dramske uspešnice, v kateri imajo karakterne igralko, ki se bližajo koncu svoje kariere, na voljo veliko vlogo, v kateri lahko preigrajo vse registre svojega talenta, temveč z njo prav tako sporoča, da ima ženska, tudi ko je že prababica, zaradi svoje energije, življenjskih izkušenj in topline, svetu kaj povedati in dati.

Gostovanja ob zaključku pretekle sezone

Naše gledališče se je v juniju 2017 udeležilo vrste pomembnih mednarodnih festivalov in gostovanj in tako uspešno zaključilo izvrstno sezono, ki je prinesla številne nagrade in priznanja.

Z Žalujočo družino smo se uvrstili v tekmovalni program 62. festivala Sterijevo pozorje v Novem Sadu in 41. Dnevo satire v Zagrebu, gostovali pa smo še na 25. Gledališkem maratonu v Somborju, v Narodnem gledališču Kikinda in na festivalu Grad teatar, Budva.

Uprizoritev *Jakec in breskev velikanka* se je uvrstila na 57. mednarodni otroški festival v Šibeniku, *Rose Bernd* pa je bila izbrana v tekmovalni program 18. mednarodnega festivala Zlati lev v Umagu in na Mednarodni festival Severne Grčije Forest v Solunu.

Foto Jaka Babnik

Foto Uroš Hočevár

Foto Uroš Hočevár

MATEJA KOLEŽNIK ZLATI LEV

za režijo predstave *Rose Bernd* Gerharta Hauptmanna
v izvedbi SLG Celje na 18. mednarodnem festivalu
komornega gledališča Zlati lev Umag 2017

OBRAZLOŽITEV

S preciznim usmerjanjem igralcev v svet likov literarnega nobelovca Gerharta Hauptmanna, enega najpomembnejših nemških pisateljev začetka dvajsetega stoletja, odpira Mateja Koležnik s svojim režijskim pristopom večno aktualno žensko vprašanje in položaj ženske v družbi z dramo *Rose Bernd*, istoimensko junakinjo, razpeto med svojimi željami in pričakovanji okolja.

Stilizirani prikaz mlade detomorilke in krivoprisežnice Rose Bernd je režiserka Mateja Koležnik v literarnem naturalizmu slavnega pisatelja našla inspirativno podlago za življenje vseh dramskih likov, ki tkejo mrežo okoli Rose in se nanašajo na dandanašnje družbo, v kateri se svet vse bolj sooča z zavrnitvijo, nasiljem in okrutnostjo do posameznika.

LUČKA POČKAJ ZLATI LEV

za vlogo Gospe Flamm v predstavi *Rose Bernd*
SLG Celje na 18. mednarodnem festivalu
komornega gledališča Zlati lev Umag 2017

OBRAZLOŽITEV

Pretresljiv prikaz težko okretne ženske Gospe Flamm, ki jo uteleša igralka Lučka Počkaj, z odvzetimi nogami niansirano razgrajuje do podrobnosti vsako svojo koščico telesa in se premika skorajda neslišno kot balerina s pomočjo bergel, pomembno omejuje dramsko dogajanje tako, da gradi psihološki trikotnik med svojim možem, Rose in seboj kot prevarano žensko, ki poleg telesnih trpi tudi duševne bolečine, saj se zaveda, da zaradi svoje invalidnosti svojemu možu ne more dati tistega, kar mu nudi Rose.

Prepričljivost pušča občinstvo v sočutju z njenim položajem, ki pomaga pri gradnji drugih likov na sceni.

Astrid Lindgren

ERAZEM IN POTEPUH

(RASMUS PÅ LUFFEN)

PREDSTAVA ZA OTROKE • PRVA SLOVENSKA UPRIZORITEV

Prevajalec **Darko Čuden**Avtor dramatisacije **Staffan Götestam**Režiserka **Ajda Valci**

*Zahvaljujemo se Švedskemu kulturnemu svetu
za subvencijo, ki je krila stroške prevoda.*

Erazem in potepuh je zgodba o devetletnem Erazmu, ki nima ne družine ne toplega doma, zato živi v sirotišnici, in o potepuhu Oskarju. Nad Erazmom bdi ne preveč prijazna gospodična Kraguljevka, ki fanta nadzoruje pri delu in ga pogosto krega in zmerja. Erazem tako zelo hrepeni po ljubeči družini in toplem domu, da neke noči pobegne. Na svoji poti sreča prijaznega in prisrčnega potepuha Oskarja, ki mu svetuje, naj se raje vrne v sirotišnico. Erazmu ta ideja ni všeč, želi ostati na svobodi in si poiskati novo družino. Kasneje si Oskar premisli in Erazmu dovoli ostati. Preživljata se s petjem in sekanjem drv starim gospem. Skupaj preživita veliko nenavadnih, nevarnih pa tudi zanimivih dogodivščin, sploh ker pobeglega Erazma marsikdo išče. V mestu razkrinkata velika tatova Lifa in Liandra. Na koncu se vse dobro izteče in Erazem nepričakovano izve, da Oskar na svetu ni sam. Ima nekoga, ki ga čaka, medtem ko se on veselo potepa. Potepuh Oskar in njegova žena Martina z odprtim srcem sprejmeta Erazma v svoj dom in mu izpolnita največjo željo, da bi imel ljubečo družino.

Erazem in potepuh v ospredje postavlja osamljenega dečka, ki si nadvse želi ljubezni družine in prijateljev. Neomajno verjame vase in se pogumno poda na popotovanje. Zgodba o iskanju ljubezni, pripadnosti in družine je vpeta v napeto, skoraj detektivsko zgodbo o dogodivščinah Erazma in Oskarja, ki jo pisateljica začini s svojim značilnim humorjem.

PREMIERA **22. SEPTEMBRA 2017**

Koprodukcija s Prešernovim gledališčem Kranj

Matjaž Zupančič

PESMI ŽIVIH MRTVECEV

DRAMA • KRSTNA UPRIZORITEV

Režiser **Matjaž Zupančič**

Režiser in dramatik Matjaž Zupančič je avtor trinajstih dramskih besedil (*Izganjalci hudiča, Slastni mrič, Nemir, Ubijalci muh, Vladimir, Goli pianist, Hodnik, Bolje tič v roki kot tat na strehi, Igra s pari, Padec Evrope, Shocking Shopping, Pesmi živih mrtvecev, Prehod*), za katera je med drugim dobil pet Grumovih nagrad (za *Vladimirja* leta 1998, za *Golega pianista* leta 2001, za *Hodnik* leta 2003, za *Razred* leta 2006 in za *Shocking Shopping* leta 2011). Njegove drame se v gledališki in koncertni obliki uprizarjajo v Sloveniji, Luksemburgu, Franciji, Italiji, BiH, na Poljskem, Hrvaškem ... Kot režiser in dramatik je sodeloval na osrednjih evropskih gledaliških festivalih (Bonnski bienale, Avignonski festival ...). Matjaž Zupančič je redni profesor za režijo na ljubljanski AGRFT.

V drami *Pesmi živih mrtvecev* se soočimo s komisijo, ki jo sestavljajo predsednik, izvedenca za strokovna vprašanja, politična delegata in referent. Komisija ima nalogo preiskati nenavaden incident, v katerem je mlad moški visokemu članu tuje delegacije odgriznil uho. Izkaže se, da se je neznanemu mlademu moškemu kljub strogim varnostnim ukrepom uspelo izmuzniti iz bližnje mrtvašnice, saj tega objekta niso nadzorovali. Kot poroča Referent, ravno zaradi tega, ker iz mrtvašnice niso pričakovali nevarnosti, sploh pa ne živega človeka. Gledališka igra z močnim družbeno angažiranim sporočilom se duhovito poigrava s situacijami v slovenskem političnem življenju, z različnimi komisijami, ki jih ustanovljamo kot po tekočem traku, a niso nikoli sposobne (morda jim tudi ni v interesu) pripeljati zadev do konca zaradi birokratskih formalnosti in medsebojnih sporov. Medtem pa ljudje pred njenimi očmi umirajo. Zupančič s svojim značilnim jedkim humorjem brez dlake na jeziku v slogovno izvrstno napisani igri okrača sodobno slovensko politično groteskno sceno in pokaže družbi neizprosno ogledalo.

PREMIERA **29. SEPTEMBRA 2017**

SPONZORJI IN PARTNERJI SLG CELJE V SEZONI 2017/18

SPONZORJI SLG CELJE

VEČER

nov dan. nov večer.

glavni medijski pokrovitelj

PARTNERJI SLG CELJE

Rogaška Slatina • Ulica talcev 1 • 03 81 80 237
Ljubljana Center • Mestni trg 22 • 01 24 12 701
Koper • Čevljarska ulica 15 • 05 62 78 423

www.kristalrogaska.si • www.steklarna-rogaska.si

CRYSTAL
AMBIENCE |

Z VAŠO POMOČJO SMO ŠE USPEŠNEJŠI.
HVALA!

Elaine Murphy

LITTLE GEM

COMEDY DRAMA
FIRST SLOVENIAN PRODUCTION

Translator **Tina Mahkota**

Director and Set Designer **Andrej Jus**

Dramaturg **Tatjana Doma**

Costume Designer **Sara Smrajc Žnidarčič**

Composer **Branko Rožman**

Lighting Designers **Andrej Jus, Uroš Gorjanc**

Language Consultant **Jože Volk**

CAST

Amber **Liza Marija Grašič** (guest performance)

Lorraine **Barbara Medvešček**

Kay **Anica Kumer** (guest performance)

Lyrics of the song used in the production written by **Nebojša Pop-Tasić**.

The recorded song is performed by **Štefica Stipančević** (vocal), **Branko Rožman** (piano), **Boštjan Imenšek** (guitar).

We would like to extend our sincere thanks to **Andrej Hajdinjak** for his assistance.

OPENING 15 SEPTEMBER 2017

Little Gem, a debut play by Dublin playwright Elaine Murphy, co-produced by Gúna Nua Theater Company and The Civic Theatre, Tallaght, and opened at the Fringe Festival in Dublin in September 2008. The show was a sold-out hit, winning the Fringe Festival award and became a surprising box-office hit at the Edinburgh Fringe Festival 2008, making it Ireland's first production that received the Carol Tambor Best of Edinburgh (2009) award, the most prestigious award of the Edinburgh Fringe Festival. The play was shortlisted for the Irish Times best new play award and received The Fishamble New Writing Award for the best play premiered at the Fringe Festival in Dublin in 2008.

In her play *Little Gem* Murphy employs a monologue form, often used by her peer Conor McPherson, a celebrated Irish playwright. Three related and intertwined monologues are rendered by three members of the same family – grandmother Kay, daughter Lorraine and granddaughter Amber. The monologue accounts by women of three generations are alternated and fused into animated, witty and touching confessions of love, loss, loneliness and alienation in contemporary world. Grandma Kay who takes a full-time care of her husband Gem who has suffered a stroke, is facing loneliness, fatigue and a feeling of abandonment. She badly misses Gem, her friend, husband and lover. Her daughter Lorraine is a shop assistant recovering from an emotional breakdown experienced at her workplace. She has lost track of her husband, a no-good drug addict on the doss, who once broke her heart. Recently, she has seen him repeatedly in the streets. Feeling lonely and depressed, Lorraine cleans her house to exhaustion and finds it extremely hard to relate to her daughter and establish a genuine relationship with her. A psychiatrist tells her to do one nice thing for herself once a week. Feeling totally uninspired and reluctant, Lorraine nonetheless joins her female friends for a salsa dance class where she meets a decent bloke, called Niall. Meanwhile, her daughter Amber, a high school graduate, gets a job at a call centre and spends her spare time partying, drinking, snorting coke and wasting time with her idle good-for-nothing boyfriend Paul who dreams of going abroad. Suddenly Amber discovers she is pregnant.

The female trio undergoes an emotional crisis, forcing them to deal with their feelings of loneliness caused by the absence of significant men. A new hope is raised by the birth of a baby boy, eventually named after his grandfather. *Little Gem* becomes their gem, their true treasure, re-connecting the three generations of women.

Elaine Murphy has described her play as »an amalgam of women I have met in my life: hardworking, not too rich and not too poor ... women like us, struggling hard«. In *Little Gem* she has managed to portray the mundanity of everyday with tear-jerking concern, poignancy and a sense of humour. Love and death, loneliness, abandonment, aging, a challenging and unwanted motherhood are the main themes of this moving and amusing story of three women of the same family. A sense of betrayal, hardship, suffering and frustration is intertwined with unexpected and funny life situations, giving rise to both tears and laughter.

